

Vlaams
Parlement

stuk **725** (2010-2011) – Nr. 1
ingediend op 22 oktober 2010 (2010-2011)

Gedachtewisseling

over het ‘Programma voor Plattelandsontwikkeling
Vlaanderen 2007-2013. Jaarverslag 2009’

Verslag

namens de Commissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid
uitgebracht door mevrouw Linda Vissers

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: de heer Jos De Meyer.

Vaste leden:

de heren Lode Ceysens, Jos De Meyer, mevrouw Tinne Rombouts, de heer Jan Verfaillie;
mevrouw Agnes Bruyninckx-Vandenhoudt, de heer Stefaan Sintobin, mevrouw Linda Vissers;
de heer Karlos Callens, mevrouw Lydia Peeters;
de heer John Crombez, mevrouw Els Robeyns;
de heer Mark Demesmaecker, mevrouw Tine Eerlingen;
mevrouw Patricia De Waele;
de heer Dirk Peeters.

Plaatsvervangers:

de heren Robrecht Bothuyne, Jan Durnez, Marc Van de Vijver, Johan Verstreken;
de heren Pieter Huybrechts, Chris Janssens, mevrouw Marleen Van den Eynde;
de heer Marc Vanden Bussche, mevrouw Mercedes Van Volcem;
de heren Marcel Logist, Bart Martens;
de heren Matthias Diependaele, Jan Peumans;
de heer Ivan Sabbe;
de heer Hermes Sanctorum.

INHOUD

I.	Toelichting door de heer Michael Van Zeebroeck.....	4
1.	Inleiding	4
2.	Financiële uitvoering	4
2.1.	As 1: VLIF-vestigingssteun.....	5
2.2.	As 1: VLIF-investeringssteun inclusief diversificatie	5
2.3.	As 2: Agromilieumaatregelen.....	5
2.4.	As 3: Gebiedsgerichte werking	6
2.5.	As 4: Leader.....	6
2.6.	Conclusies.....	6
II.	Toelichting door de heer Dirk Van Gijseghe.....	7
1.	Impact PDPO-maatregelen op biodiversiteit	7
2.	Participatiegraad van landbouwers aan agromilieumaatregelen.....	7
3.	Midtermevaluatie PDPO II	7
3.1.	Effect van investeringssteun op de bedrijfsresultaten.....	8
3.2.	Agromilieumaatregelen	8
3.3.	Milieu-impact van de VLIF-investeringen	8
4.	Afbakening platteland	8
4.1.	LFA	8
4.2.	HNVF	8
4.3.	Identificatie plattelandsgemeenten	9
III.	Bespreking	9
1.	Schaalvergroting.....	9
2.	Effect investeringssteun op bedrijfsresultaten	9
3.	Biolandbouw	9
4.	Vestigingssteun	10
	Gebruikte afkortingen	11

Op 30 september 2010 organiseerde de Commissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid een gedachtewisseling over het ‘Programma voor Plattelandsontwikkeling Vlaanderen 2007-2013. Jaarverslag 2009’ met de heer Dirk Van Gijsegheem, afdelingshoofd, en de heer Michael Van Zeebroeck van de afdeling Monitoring en Studie van het Departement Landbouw en Visserij.

I. TOELICHTING DOOR DE HEER MICHAEL VAN ZEEBROECK

1. Inleiding

De heer *Michael Van Zeebroeck* geeft toelichting bij het jaarverslag 2009 van het ‘Programma voor Plattelandsontwikkeling Vlaanderen 2007-2013’.

Het totale bedrag voor het ‘Programma voor Plattelandsontwikkeling Vlaanderen 2007-2013’ bedraagt 713,5 miljoen euro, want na de ‘Health Check’ en het economisch herstelplan is het initiële bedrag nog opgetrokken.

As 1, de verbetering van het concurrentievermogen staat in voor 65 percent van het budget. Dit omvat de modernisering van landbouwbedrijven, de vestigingssteun, maar ook steun voor de agrovoedingssector.

As 2, de verbetering van het milieu en het platteland, krijgt 18 percent van het budget. Dit gaat vooral om de agromilieumaatregelen.

In as 3, de leefkwaliteit op het platteland en diversificatie van de plattelandseconomie, zit naast de VLIF-diversificatiesteun ook de gebiedsgerichte werking via de provincies. Hiervoor is 10 percent van het bedrag voorzien.

Voor as 4, Leader, is 6 percent van het budget gereserveerd.

In het jaarverslag wordt een beeld geschetst, op basis van de Europese richtlijnen, van de eerste drie jaar van uitvoering van het Programma voor Plattelandsontwikkeling.

2. Financiële uitvoering

In 2009 werd bijna 102 miljoen euro uitgegeven. Voor de eerste drie jaar van PDPO II komt de subsidie op bijna 300 miljoen euro. Daarmee werd bijna 40 percent van het geplande budget voor de hele planningsperiode uitgegeven, wat perfect op schema is.

Bijna 68 percent van de uitgaven ging naar as 1, bijna 25 percent naar as 2, 7 percent ging naar as 3 en voorlopig ging minder dan 1 percent naar as 4.

Het besteedde aandeel van het budget per as na de eerste drie jaar van de planningsperiode van zeven jaar ziet er als volgt:

As 1	43,4%
As 2	44,1%
As 3	29,3%
As 4	5,0%

Hieruit blijkt dat de uitgaven voor as 1 en as 2 op schema zitten. Op drie jaar is drie zevende van het totale budget gespendeerd. Voor de assen 3 en 4 lopen de uitgaven achter. Wat het aantal goedgekeurde dossiers betreft, zitten ook deze assen op schema, maar er moeten nog een aantal uitbetalingen gebeuren.

De uitgaven gaan naar een hele reeks kleine en enkele grote maatregelen. Alle kleine maatregelen samen zijn goed voor 19 percent van het budget. De VLIF-investeringssteun is de grootste maatregel en is goed voor 47 percent van de uitgaven in 2009. De agromilieumaatregel BO water stond in voor 14 percent van de uitgaven, gevolgd door de VLIF-vestigingssteun en de opleidingen voor landbouwers.

2.1. As 1: VLIF-vestigingssteun

In 2007 was er een opvallende piek van het aantal goedgekeurde dossiers. Dat was het gevolg van de in 2006 massaal ingediende dossiers omwille van de onzekerheid over het toekomstige PDPO II. Gemiddeld gaat het om ongeveer 200 vestigingen per jaar, met een toegekende overheidssteun tussen 8 en 9 miljoen euro.

2.2. As 1: VLIF-investeringssteun inclusief diversificatie

Als de toegekende investeringen worden uitgesplitst volgens thema, is te merken dat 46 percent van de steun gaat naar milieu-investeringen, goed voor een bedrag van 26,7 miljoen euro. Dat is evenveel als de uitgaven binnen as 2 in 2009, de agromilieumaatregelen. Voor dierenwelzijn – met 0,8 percent of 442.000 euro – en biologische landbouw – met 0,2 percent of 143.000 euro – is de steun aan de lage kant. Voor biologische landbouw moet wel de kanttekening worden gemaakt dat het hier effectief gaat over investeringen in biologische landbouw. Als de steun aan biologische landbouwbedrijven wordt berekend, gaat het om meer dan 0,5 miljoen euro.

Bij het aantal goedgekeurde dossiers voor investeringssteun, inclusief diversificatiesteun, valt eveneens de piek in 2007 op. De reden hiervoor is dezelfde als voor de vestigingssteun. Het is eveneens opvallend dat er sinds 2004 toch een sterke stijging is van de toegekende overheidssteun. In 2009 was er een daling van het aantal goedgekeurde dossiers. Dat is te wijten aan het feit dat het budget vroegtijdig werd opgebruikt door een aantal grote dossiers, waardoor de notificatie van een aantal dossiers werd uitgesteld tot 2010.

2.3. As 2: Agromilieumaatregelen

In 2009 was er een daling met bijna 53.000 hectare van het totale areaal voor agromilieumaatregelen. De reden hiervoor is de uitdoving van de agromilieumaatregel groenbedekking. In 2009 liepen heel wat contracten af en er kunnen geen nieuwe contracten worden afgesloten, omdat groenbedekking nu behoort tot de goede landbouwpraktijk.

Als we enkel de agromilieumaatregelen waarvoor nog wel nieuwe contracten afgesloten kunnen worden in ogenschouw nemen, is er eigenlijk een stagnatie van de oppervlakte areaal. De beheersovereenkomst water neemt het grootste deel van het areaal voor haar rekening.

De uitgaven voor agromilieumaatregelen waren nog nooit zo hoog als in 2009. De uitgaven hebben betrekking op de arealen van het jaar voordien, dus in 2009 gebeurde de uitbetaling van de verzamelaanvraag 2008. De daling van het areaal groenbedekking is daar dus nog niet in verrekend, maar toch is er een stijging van het bedrag hoewel het areaal stagneert. In de PDPO II-contracten is namelijk een grotere subsidie voorzien per hectare dan in de PDPO I-contracten.

Als een rangschikking wordt gemaakt van de agromilieumaatregelen volgens evolutie van het areaal, het aantal contracten en de uitgaven, blijkt dat BO erosie, BO perceelsranden-beheer en BO kleine landschapselementen het zeer goed doen. BO soortenbescherming en mechanische onkruidbestrijding staan helemaal achteraan de rangschikking.

Voor mechanische onkruidbestrijding is in de verzamelaanvraag 2009 het areaal enorm achteruitgegaan. De verklaring hiervoor is dat er nog contracten mechanische onkruidbe-

strijding zijn, gecombineerd met rijbespuiting. Deze PDPO I-contracten kunnen niet meer verlengd worden, aangezien in PDPO II enkel nog mechanische onkruidbestrijding zonder rijbespuiting mogelijk is. Zonder rijbespuiting is deze maatregel dus minder populair bij landbouwers. Voor BO soortenbescherming is er vooral tegenover 2006 een enorme achteruitgang. Daarvoor is de verklaring dat de beheergebieden waar deze maatregel kon worden ingezet, verkleind zijn. Het was ook niet mogelijk om deze maatregel toe te passen in uitbreidingsgebied van natuurreservaten. In 2009 zien we wel een herstel tegenover 2008. De reden daarvoor is de submaatregel akkervogels die recent is gestart.

2.4. *As 3: Gebiedsgerichte werking*

	2009	2007-2009
Bevordering toeristische activiteiten	10	35
Basisvoorzieningen voor de economie en plattelandsbevolking	6	27
Dorpskernvernieuwing en -ontwikkeling	9	34
Instandhouding en opwaardering van het landelijk erfgoed	5	27
Intermediaire dienstverlening (opleiding en vorming van ruraal ondernemerschap)	7	36
TOTAAL	37	159

Het gaat hier om de projecten via de provinciale managementcomités. Als de eerste drie jaar van de planningsperiode in ogenschouw wordt genomen, blijkt de evenredige verdeling tussen de verschillende maatregelen.

2.5. *As 4: Leader*

	2009	2007-2009
Bevordering toeristische activiteiten	29	60
Basisvoorzieningen voor de economie en plattelandsbevolking	33	49
Dorpskernvernieuwing en -ontwikkeling	29	36
Instandhouding en opwaardering van het landelijk erfgoed	45	64
Intermediaire dienstverlening (opleiding en vorming van ruraal ondernemerschap)	24	38
TOTAAL	160	247

Het aantal projecten ligt hier hoger, vooral omdat het gaat over kleinere projecten, waar de gebiedsgerichte werking zich de voorbije jaren focuste op grotere projecten.

Blijkt ook dat er een voorkeur is voor projecten in de toeristische sector en in het kader van landelijk erfgoed.

2.6. *Conclusies*

De uitvoering zit op schema wat betreft de goedgekeurde dossiers. De betalingen voor gebiedsgerichte werking van as 3 en Leader moeten nog een inhaalbeweging maken.

De VLIF-milieu-investeringen zijn budgettair even belangrijk als as 2, de agromilieumaatregelen. Voor agromilieumaatregelen is het areaal zeer sterk achteruitgegaan in 2009, wat volledig te wijten is aan de uitdoving van de maatregel groenbedekking. De uitgaven zijn daarentegen sterk gestegen. BO erosie, BO perceelsranden en BO kleine landschapselementen doen het goed, terwijl BO soortenbescherming en mechanische onkruidbestrijding het minder goed doen.

II. TOELICHTING DOOR DE HEER DIRK VAN GIJSEGHEM

De heer *Dirk Van Gijseghe*m geeft een overzicht van de evaluatiestudies die in het kader van het plattelandsontwikkelingsprogramma gebeuren.

Enerzijds moeten een aantal verplichte evaluaties gebeuren, de mid term evaluatie. Anderzijds zijn er ook tussentijdse evaluaties, wat specifiek gaat over de impact van de PDPO-maatregelen op de biodiversiteit, de participatiegraad van landbouwers aan de agromilieumaatregelen en de afbakening van het platteland.

1. Impact PDPO-maatregelen op biodiversiteit

Agromilieumaatregelen maken een belangrijk deel uit van de plattelandsontwikkeling. Het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek voert de studie uit die als doel heeft na te gaan of de agromilieumaatregelen, meer specifiek de beheersovereenkomsten akkervogels en weidevogelbeheer, een positief effect hebben op de vogelpopulaties.

INBO baseerde zich daarvoor op twee databronnen: het meetnet algemene broedvogelmonitoring Vlaanderen en een gerichte inventarisatie van akker- en weidevogels in veertien gebieden. Naast de twee specifieke beheersovereenkomsten die daarvoor gelden – akker- en weidevogels en kleine landschapselementen – werd ook gekeken naar perceelsranden, botanisch beheer en biologische productiemethode.

De studie is bijna afgerond en er werd een methodologie ontwikkeld om de effecten te meten. De conclusie is dat de PDPO-maatregelen bijdragen tot het verhogen van de biodiversiteit, maar het is genuanceerd. Op basis van de ABV blijkt dat de PDPO-maatregelen een positief effect hebben op de biodiversiteit van broedvogels op het platteland. Uit de gerichte inventarisatie blijkt een positieve bijdrage voor de weidevogels, vooral op het vlak van populatiegrootte en diversiteit, maar voor akkervogels zijn de maatregelen pas in 2008 in werking getreden en kunnen de effecten nog niet worden vastgesteld.

De onderzoekers geven ook aan dat verder werk gemaakt moet worden van de monitoringactiviteiten van de effecten van de PDPO-maatregelen op de biodiversiteit.

2. Participatiegraad van landbouwers aan agromilieumaatregelen

Uitgangspunt is de vraag waarom landbouwers al dan niet deelnemen aan agromilieumaatregelen. De studie, die uitgevoerd wordt door de afdeling Monitoring en Studie, peilt naar de effecten van de implementatie van agromilieumaatregelen.

Deze zomer werden 780 geselecteerde landbouwers aangeschreven. Meer dan 30 percent heeft ook gereageerd. Op dit moment worden de cijfers geanalyseerd, maar de landbouwers vonden het zeer interessant dat ook zij bevraagd worden over de agromilieumaatregelen.

3. Midtermevaluatie PDPO II

De door de Europese Commissie gevraagde midtermevaluatie gebeurt door een onafhankelijke evaluator, een consortium rond Idea Consult, Universiteit Gent, VUB en Soresma.

Tegen december 2010 zal de evaluatie beëindigd worden. Cijfers worden nog berekend, maar een aantal grote lijnen uit de evaluatie zijn wel al duidelijk.

3.1. *Effect van investeringssteun op de bedrijfsresultaten*

Er is een vergelijking gemaakt van een groep bedrijven met VLIF-steun met een groep bedrijven zonder steun. Het valt op dat vooral meer rendabele bedrijven VLIF-steun aanvragen. Er zijn ook indicaties dat de VLIF-steun bijdraagt tot betere bedrijfsresultaten, drie jaar na het ontvangen van de steun. Op dit moment is die evolutie nog niet statistisch significant, maar daar wordt verder naar gekeken.

Voor milieu- en innovatie-investeringen zijn er indicaties dat de bedrijfsresultaten er zelfs een beetje op achteruitgaan. Inzake milieu wordt verder gekeken naar de impact van wkk-investeringen voor bedrijven. Inzake innovatie zijn er gelijkaardige resultaten als voor het Vinnof en het ARKimesfonds voor kmo's. Twee jaar na de investeringen is er nog een achteruitgang van de bedrijfsresultaten merkbaar.

3.2. *Agromilieumaatregelen*

Op dit moment wordt berekend wat de impact is van de agromilieumaatregelen op erosie. Hoeveel ton minder bodemverlies is er? Voor de nitraatproblematiek wordt nagegaan hoe groot de vermeden stikstofinput is. Ook voor natuur wordt naar de impact van de agromilieumaatregelen gekeken.

3.3. *Milieu-impact van de VLIF-investeringen*

46 percent van de toegekende uitgaven voor VLIF-investeringen zijn specifiek bestemd voor milieu-investeringen. Tot nog toe was het niet echt mogelijk om na te gaan wat de impact was van die milieu-investeringen. Uit de berekeningen blijkt dat het vermeden energieverbruik rond 5 percent van het totale energieverbruik van de landbouw ligt. Dezelfde berekeningen gebeuren voor waterverbruik, ammoniakemissies en broeikasgas-emissies.

4. Afbakening platteland

4.1. *LFA*

Op vraag van de Europese Commissie werd een studie gemaakt over 'least favorable areas', gebieden waar er van nature een aantal handicaps zijn. Europa heeft een aantal objectieve criteria bepaald om de gebieden te identificeren. De criteria gaan over klimaat, bodem en hellingsgraad. Een gemeente komt in aanmerking om aangeduid te worden als LFA indien 66 percent van de landbouwgrond in de gemeente te lijden heeft onder een van de criteria.

Uit de analyse blijkt dat noch voor klimaat, noch voor bodem, noch voor hellingsgraad er in Vlaanderen gemeenten zijn die als LFA aangeduid kunnen worden. De landbouwsector in Vlaanderen zou gelukkig moeten zijn, want er zijn geen natuurlijke handicaps die een impact op de sector hebben.

4.2. *HNVF*

Een gelijkaardige oefening is gebeurd voor 'high nature value farmland', landbouwgrond met een hoge natuurwaarde. De Europese Unie heeft drie verschillende types aangeduid, waarvoor werd nagegaan wat dat voor Vlaanderen betekent. Van type 1, halfnatuurlijke vegetaties in landbouwgebruik, is er in Vlaanderen ongeveer 2200 hectare; van type 2, kleine landschapselementen in traditionele landschappen en extensieve landbouw, onge-

veer 55.000 hectare en van type 3, landbouwgrond met voldoende habitatkwaliteit voor weide- en akkervogels, ongeveer 65.000 hectare.

Op dit moment heeft dit nog geen impact op het beleid, maar het is de bedoeling van de Europese Commissie om dit te betrekken in de discussies over het plattelandsbeleid na 2013.

4.3. Identificatie plattelandsgemeenten

De studie om plattelandsgemeenten in Vlaanderen te identificeren, wordt uitgevoerd door de Universiteit Gent. Op dit moment zijn er dertien verschillende benaderingen om platteland te omschrijven. Het percentage platteland in Vlaanderen varieert dan tussen 90 en 9 percent. Op basis van de afbakening van het buitengebied volgens het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen komen we op 90 percent platteland. Volgens het strategisch plan ruimtelijke economie is er 43 percent buitengebied. Maar volgens de strikte OESO-aanbevelingen komen we maar tot 9 percent platteland.

Met de studie is het de bedoeling om tot een goede en gedragen omschrijving te komen van de indicatoren die gebruikt worden om het platteland in Vlaanderen af te bakenen.

Eurostat, het statistisch bureau van de Europese Unie, heeft recent een nieuw rapport gepubliceerd, waarbij rekening wordt gehouden met een populatiedichtheid per vierkante kilometer om het platteland aan te duiden. Op dit moment wordt bekeken wat dat betekent voor Vlaanderen, maar op basis hiervan zouden in Vlaanderen meer plattelandsgebieden afgebakend worden dan in de vorige statistieken van Eurostat.

III. BESPREKING

1. Schaalvergroting

Mevrouw *Els Robeyns* wijst op het dalende aantal goedgekeurde dossiers en het stijgende subsidiebedrag dat daar tegenover staat, wat duidt op een schaalvergroting.

2. Effect investeringssteun op bedrijfsresultaten

Specifiek voor milieu- en innovatie-investeringen werd aangestipt dat er zelfs een indicatie is dat de bedrijfsresultaten erop achteruitgaan met VLIF-steun. Op het vlak van milieu is voor energie-investeringen extra onderzoek nodig. Mevrouw *Els Robeyns* vraagt dat de resultaten van dat onderzoek ook in de commissie worden besproken.

De heer *Dirk Van Gijseghem* verduidelijkt dat de evaluatie loopt tot december 2010, waarvan nu al tussentijdse resultaten opgetekend kunnen worden. De verschillen tussen de verschillende milieu- en innovatie-investeringen in de diverse sectoren zullen nu verder worden nagegaan. Zo zouden de wkk-investeringen wel rendabeler kunnen zijn. In januari 2011 zullen de resultaten beschikbaar zijn.

3. Biolandbouw

Ongeveer 500.000 euro zou naar de biologische landbouw gaan. Dat is volgens mevrouw *Tine Eerlingen* nog maar 1 percent van het budget, terwijl biologische landbouw toch meer dan 1 percent van de sector uitmaakt. Hierover wordt meer toelichting gevraagd.

De heer *Michael Van Zeebroeck* licht toe dat de gegevens over de biologische landbouw uit de data werden gehaald, met als resultaat dat aan deze subsector in 2009 500.000 euro investeringssubsidie werd toegekend. Voor andere jaren werd de investeringssteun voor de biolandbouw niet apart berekend, dus vergelijkingen maken over de hoogte van het bedrag is niet mogelijk.

4. Vestigingssteun

De heer *Jos De Meyer* merkt op dat het dal voor de vestigingssteun zich in 2004 situeert en de piek in 2007. Verder is er vanaf 2000 een vrij grote constante qua aantal dossiers en overheidssteun. Wat is de verklaring voor het dal en de piek?

De piek in 2007 heeft te maken met de onzekerheid bij de landbouwers, licht de heer *Michael Van Zeebroeck* toe. In 2006 werden nog massaal dossiers ingediend, omdat onduidelijk was of in PDPO II nog dezelfde subsidie zou worden uitbetaald. Het dal in 2004 heeft te maken met een versnelde afwikkeling van dossiers in het jaar daarvoor. Daardoor waren er in 2004 geen dossiers meer over om goed te keuren.

De heer *Jos De Meyer* begrijpt de verklaring voor 2007, maar wijst erop dat er voor de markante daling in 2004 al een lichte daling was in 2003. De spreker vraagt ook of er al een zicht is op de evolutie in 2010 voor de vestigingssteun.

De heer *Dirk Van Gijseghe*m vult aan dat uit de VLIF-cijfers blijkt dat in 2010 tot 30 juni al 89 dossiers voor vestigingssteun waren ingediend. Als deze evolutie zich het hele jaar doorzet, komen we opnieuw op hetzelfde niveau als 2009.

De heer *Joris Relaes*, kabinetschef Landbouw van de minister-president, wijst als mogelijke verklaring voor het dal in 2004 naar het Mestdecreet. In een vorig Mestdecreet was een totale bevrozing van de bedrijven opgenomen. Het algemene investeringsniveau lag vrij laag. Toen het Mestdecreet dat tijdens de vorige legislatuur werd goedgekeurd de mogelijkheid bood voor individuele bedrijven om te ontwikkelen, kwam een nieuwe dynamiek tot stand in de land- en tuinbouw en werd opnieuw meer geïnvesteerd, ook in duurzaamheid. Dat kan een verklaring zijn voor de omslag, want er is niets zo slecht voor de bedrijven als een totale bevrozing, ook op individueel niveau.

Jos DE MEYER,
voorzitter

Linda VISSERS,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

ABV	algemene broedvogelmonitoring Vlaanderen
ARK	activering van risicokapitaal
BO	beheersovereenkomst
HNVF	high nature value farmland
INBO	Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek
kmo	kleine of middelgrote onderneming
LFA	least favorable areas
OESO	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
PDPO	Programmeringsdocument voor Plattelandsontwikkeling
Vinnof	Vlaams Innovatiefonds
VLIF	Vlaams Landbouwinvesteringsfonds
VUB	Vrije Universiteit Brussel
wkk	warmte-krachtkoppeling